4 EYLÛL

İÇİNDEKİLER

SİVAS 10 Kuruş SAYI : 13 - 29

30 — Mart — 1940

TÜRK TARİH KURUMU

Mesul ve Yayın Direktörü : Avukat A. Göze

Yazı İşlerine Bakan : Vehbi Cem Aşkun

ABONE : Yıllığı - 100 Kuruş

Sivas—Kâmil Matbaası

4 EYLÛL

SAYI: 13 — 29 30 - Mart - 1940 YIL: 6

SIVAS HALKEVİNİN AYLIK KÜLTÜR DERGİSİDİR

İNÖNÜ ZAFERİMİZ

Yazan Feyzi Kutlu Kalkancı

Ondokuz yıl önce Millî Şefimiz Tekeli köyü civarındaki Metres tepeden mütevazi bir köy evinin bir odasında kurulmuş olan telefonla zaferi dahi Atatürk'e ve büyük Türk milletine müjdeliyordu. «Bözüyük yanıyor. Düşman, binlerce maktullerile doldurduğu muharebe meydanını silahlarımıza terketmiştir.» Beş dakka sonra Siz orada yalnız düşmanı değil, milletin makûs talihini de yendiniz diyen Atatürk istikbali elde tutulur, gözle görünür bir hakikat olarak ifade etmiş oluyorlardı. Bu, Tarihimizin zafer sayfalarına hâk edilmiş olarak ebediyete intikal edecek, ruhların mabedinde bir ışık, lâcivert göklerde aksi sada olarak varlığımızı büyüliyecektir.

Cümhur Reisimiz İsmet İnönü

Millî ordunun daha ziyade büyümesine meydan vermemek için acele eden düşmanlarımız 23 mart 1921 de Bursa, Bilecik ve Pazar köy üzerinden üç koldan harekete geçtiler. Bir yanını Sakaryaya diğer yanını dağlara virmiş olan millî kuvvetler 27 martta düşmanını karşıladı, Müteréddit adımlarla ilerliyen düşman Türk ordusunun yanlarını zorlamıya başladı.

Düşmanın 40 bin tüfenk, 3700 den fazla ağır ve hafif makineli tüfenk ve 144 top, 1200 kılıcına karşı

ordumuzda 15 bin tüfenk, 150 hafif ve ağır makineli tüfenk, 900 kılınç ve 56 top vardı. İnönü mevzileri adını verdiğimiz muharebe hattımız ise piyademizin kendi kazmasile kaza bildiği toprak tahkimattan ibaretti. Esasen beton siperler olmuş neye yarar? Beklemesini bilmedikten sonra. İnönü mevzileri Mehmetçiğin bükülmiyen bileği kanı ve inanından meydana gelmiş düşmanı eşiğinde eriten bir tuzaktı. Nitekim o, bunun böyle olduğunu bütün dünyaya bir kerre daha gösterdi. Günlerce çelik duvarları yumruklıyan düşmanlar, elleri kan içinde sırt üstü düştü. Muharebe meydanını silâhlarımızla terketti. Anadolunun fet edilmez bir kale olduğunu öğrendi. Arkasına bakmadan Bursa şarkındaki mevzuilerine doğru kaçmıya başladı. Kan ve duman yıldırımlar hızıle kara toprakların lekesini sildi. Bugün Türk oğlu, İnönü zaferini yarattı. Bugün bütün, millet bayram yaptı ve İnönü kahramanını selâmladı.

İnönü zaferi inkilâp tarihimizde bir dönüm noktasıdır. Bu zamana kadar çok güç bir askerî hareket olan gerillalarla durdurulmak istenen düşmanı muntazam ordu ile durdurmak ve mağlup etmekten başka çare olmadığı bütün milletçe kabul edilmemişti. İnönü zaferi kuvvei maneviyeyi yükseltti ve millî kuvvetlere karşı itimadı artırdı.

Çok faik kuvvetlere karşı duran ve sonunda onu yenen türk ordusu İnönü zaferinden sonra, mütemadiyen artan kuvvetile düşmanlarımızın emellerinin tahakkukuna en büyük bir mani oldu.

İnkilâp tarihinin eşiği olan İnönünde Atatürkün kahraman arkadaşına gönül vermiştik. Bu gün İnönü zaferini kutlarken Atatürkümüzün yolunda İnönü'nün izindeyiz. Ne mutlu bize.

Koşma

Geçti hüzün, geçti ayrılık demi ,
Alın istirabı, verin neş'emi ;
Biter mi hayatın derdi, elemi ;
Geçer mi hiç günler yar olmayınca ?

Baharı geçirdim solgun bir bağda ,
Kuruttum aşkımı kör bir membada ;
Gönül çağıldar mı her yüksek dağda,
Üstü bölük bölük kar olmayınca ?

Ağladım acımı gözden aşırdım ,
Gün oldu bunaldım, yolum şaşırdım,
Şimdi her engeli, azabı kırdım,
Neyleyim hayatı yar olmayınca !

Vehbi Cem Aşkun

Anadolu Yazıcıları

Yazan Sadri Ertem

Sıvasta „ 4 Eylûl „ adiyle bir mecmua intişar eder. Bu mecmua son sayısında „ Anadolu yazıcılarını tanıyalım. Başlığı altında bir seri yazı neşrine başladı. Ben yazının ilk numarasını gördüm. Bu yazı serisi tam muvaffakiyetli bir eser halini alabilir mi? Bunu şimdiden tahmin müşkil ! Fakat memnuniyetle gördüğüm nokta, Anadolunun fikir ve sanat muhitlerine harikulade denecek bir süratla birçok taze eleman yetiştirmiş olmasıdır.

Anadolunun muhtelif mıntıkalarında çıkan mecmuaları haftalık gazeteleri, gündelikleri imkân buldukça takip ediyorum. Anadolunun, kâh bir kaza merkezinden, kâh vilayet merkezinden fikir ve sanat havası taşıyan mecmualar, gazeteler dikkat ediyorum seneden seneye bir kalitenin, bir fikir hareketinin sessiz kahramanı halinde inkişaf etmektedir.

Vilâyet ve kazalarda çıkan gazeteler Istanbul ve İzmir istisna edilirse diğerleri daha çok kültür, sanat, fikir üzerinde durmaktadırlar.

Bu mecmuaların ve gazetelerin nasıl maddî şekillerle dövüşerek insan oğlunun eline geldiğini hatırlatmak için fazla bir şey söylemeye lüzum var mı?

Çok defa taşra gazetesi diye açılmadan bir köşeye atılan ve bir nevi fikir öksüzü halinde telâkki edilen vilâyet matbuatı kültüre, sanata, fikre verdiği yer bakımından bir haylı mana ifade edecek mahiyettedir.

Vilâyet gazeteleri, mecmuaları hissolunur bir istihale gçirmektedirler. Bundan 15 sene evvel vilâyet gazetelerinde bu karekteri görmek mümkün değildi. Onları valilerin, kaymakamların sadece tahrirî teşrifat memuru saymak mümkündü.

Edebiyat vali için yazılan kudumiye, fikir makalesi de valinin vilâyet içinde devre çıkması idi. Bugün vilâyet gazetelerimizin ekseriyeti bu kademeden kurtulmuş, muhitin şartları içinde birer kültür kürsüsü halini almıştır.

Birçok edebî bahisleri ben Anadolunun vilâyet gazetelerinde daha canlı, heyecanlı buluyorum. Birçok gazetelerde kaliteli tercümelere tesadüf ediyorum. Mahallî şiirin güzel sayılabilecek örnekleri bu sayfalarda yer bulabiliyor.

15 sene evveline nazaran bu tekâmül inkâr kubul etmez bir hakikattir.

Ben bunu tekâmülü geriye bakarak hesaplıyorum. Her şey oldu, bitti, demek benim harcım değildir.

Vilâyet gazetelerinin ve mecmualarının gösterdiği bu kalite iştiyakı, kültür hasreti Anadoluda başlayan ve günden güne inkişaf eden olğunluğun bir ifadesidir. Nasıl Anadolu-

(Devamı Onaltıncı Sayfada)

Edebiyatımızda eskilik ve yenilik

Vehbi Cem Aşkun

Son günlerde matbuatımızı edebiyatta eskilik, yenilik davası haylı meşgul etmeğe başladı. Bu hususta eskilikle ittiham edilen sanatkârlarla gençlerin fikirlerini okuduk. Ben ne ittiham edilen eskiler kadar yaşlı, nede mücadeleye girişenler kadar gencim. Bu itibarla fikirlerimi daha açık söylüyebilirim çünkü bi tarafım

Eskileri gerilikle ittihama kalkan gençler haksızlar. Zira nasıl olsa onların mevrusu bulunuyorlar. Nitekim Halit Fahri Ozansoy, münakaşaya sebep olan oğluna daha şimdiden Serveti Fününu teslim etmiş bulunuyor. Her hafta bu mecmuada Gavsi Ozansoyun ve arkadaşlarının karalamalarını okuyoruz. Bu hususta asıl ve haklı endişeyi Anadolu yazıcıları göstermelidirler. Çünkü daima ihmale uğrayan bu yazıcı kafilesidir. Bu itibarla bizde Istanbuldaki gençlere hitabediyoruz :

Kısmen divan devrinde olmak üzere İstanbulda teşekkül etmiş bir zümre edebiyatı vardır Bu yerini tanzimatçılara, onlar da, Edebiyatı cedidecilere, onlarda, Fecriatiyle ve nihayet millî edebiyatçılara terkettiler Korkmayın Sonuncuların yerlerine de siz geçeceksiniz. Artık Edebiyat tarihlerinde ve mecmualarda hep aynı adamları okuya okuya usandık. Hep tanıtmak istenilenler bir birinin aynıdır. Yedigün de Behçet yazar, yeni mecmuada, Hakkı Süha hep aynı şahısları inceleyip duruyorlar. Bilmiyorlarki biz o adamlerı artık okuya okuya ezberledik. Belki soy ve soplarını çocukları bizim kadar bilmezler Talebemden sık sık şu sorğularla karşılaşırım : «Oğretmen, hep şair ve muharrir İstanbulda mı doğar?»

Okutulan Okuma kitaplarında ki bütün yazıcılar Istanbul da doğmuş, orada okumuştur. Çaresiz talebeye işin iç yüzünü anlatmak mecburiyetinde kalırız. Tesadüfen Istandulda bulunanlardan birkaç kişi nasılsa tanına bilmiştir. Diğerleri halkıyatçıların tetkik mevzuu olmuştur. Onu da maalesef Halkevi kütüphaneleri görüp okuyor .

Cümhuriyet devrine kadar ihmale uğrayan Anadolu artık kendisini tanıtma fırsatını elde etmiştir. Nasıl ki, millî hareket ilk kaynağını Anadoludan aldıysa, onun ebediyatı da şüphesizki özünü yine Anadoludan alacaktır.

Listede Behçet Kemal da var. Acaba o gençlerden kaç tanesi bu asil Anadolu çocuğu kadar millî duyğuların gelişmesine hizmet etmiştir. Ona hücumda bulunanlar, onu yakından tanımıyanlardır. Şimdi bu liste tanzimine tevessül eden gençlere

(Devamı Onaltıncı Sayfada)

Aşık Meslekî'nin ilk deyişleri

Eflâtun Cem Güney

İşte Duyğuların taşıp döküldüğü bu saz ve söz kaynağında (Meslekî) kendi dilinin kuruluğuna bakıyor, usta malı satmaktan, türkü söylemekten başka bir şey yapmadığını düşünerek derin bir iç üzüntüsü duyuyor.

Hele son gece rahatlığını büs bütün kaybediyor, gözüne bir damla uyku girmiyor, sabaha karşı (Ruhsatî) yi uyandırıyor.

„Aman usta, bana bir ayak aç„ diyor, galiba Ruhsatî de işi anlamış ve „irersin bir gün„ ayağını açmış. Esasen halk edebitında şiir ağacının

kökü (ayak) dedikleri „ Redif „ dir. Âşıklar ayağı kurdukdan sonra vezni tutturmak ve kafiyeyi döndermekte o kadar güçlüğe düşmezler; bu böyle olduğu için „Meslekîde erersin bir gün„ ayağına sarılınca boğazına bağlanan düğüm açılmış ve ne sözler dökülmüş ağzından.. İşte Meslekînin ilk deyişlerinin hatırası ve işte birde onun tatlı, dokunaklı koşması :

Dolanı dolanı gelir
Ölüm yavaşça yavaşça
Kalem alıp yaz derdimi
Gönlüm yavaşça yavaşça.

* *
*

Söyünmiyor birden narım
Sevda oldu öz diyarım
Güz dedi geçti baharım
Selim yavaşça yavaşça

* *
*

Garip gönlüm duymaz oldu
Gözüm irak görmez oldu
İşe, güce varmaz oldu
Elim yavaşça yavaşça

* *
*

Sevdiğim bu yana bakmaz
Kaş eğip kirpiğin yıkmaz
Kırıldı kanadım kalkmaz
Kolum yavaşça yavaşça

* *
*

Bu dünyaya güvenilmez
Ölmeyince kan kesilmez
(Meslekî) artar eksilmez
Zulüm yavaşça yavaşça.

SAATİM

Niçin kesildi sesin, çınlayan şen saatim ;
Kurmadılarmı seni, kırdılarmı yayını?
Odamda fecre kadar tık tık öten saatim,
Devrinimi şaşırdın, unutdunmu sayını?.

Bir lahza hastalansan, içini kurcalarlar,
Çünki o çetin yolda her gün dolaşacaksın,
Göğsündeki delikten ta kalbini burarlar,
vaktında hedefine mutlak ulaşacaksın!..

Uykumda ninnisile zevk alırken sesinden,
Bir gün bu canyoldaşım son demimi çalacak,
Hicran dolu ruhumun, hasretli bestesinden,
Ona bu mısralarım, bir hatıra kalacak..,

H. Rüştü Coşkun

Namert Köprüsü

Nolur yavrum, senelerin akadursa sel gibi,
Sevdiklerin yüzüstüne koyup gitse el gibi;
İçli gönlüm inlese de hicranlı bir tel gibi,
«Geçme namert köprüsünden ko aparsın su seni.»(*)

Nolur yavrum, beklediğin günler uzak olursa,
Sana açık bütün kollar bir gün tuzak olursa;
Korku duyma, ruhun temiz ve alnın ak olursa
«Geçme namert köprüsünden ko aparsın su seni.»

Nolur yavrum, yüreciğin acılarla dolsa da,
Maksadına ermek için belin, benzin solsa da,
Anaciğin ardın sıra saçın, başın yolsa da;
«Geçme namert köprüsünden ko aparsın su seni.»

(*) Murat IV

Şükrü Halil Tuğal

Sevgi Şiirleri

— 2 —

Dinle bütün varınla gönle Hayat katacak,
Tabiata hükmeden iradenin sesini.
Bu kudretsiz misrâlar bak sana anlatacak,
Kışdan Bahar çıkaran sevmek Felsefesini.

Muhayyilem kudursa, çıldırsa bile aklım,
Hiç bir tahta değişmem kalbindeki yerimi.
Sana bağışlıyorum, sana Kiraz dudaklım,
İlhamı senin olan Sevği Şiirlerimi.

Ferid Rağıb

At Üstünde..

At üstünde can veren bir soydur benim soyum.
Yüz yıllardan önce de atlıydık kadın erkek,
Dört nala uçuşlara olurmu bilmem doyum,
Asyadan Viyanaya geldik biz at binerek.

⁂

Nal sesleri her erin en iyi türküsüdür,
Şahlanan bir at başı bizlerin ülküsüdür,
Atlarımız batıyla ufukların süsüdür,
At binince nedense bana gelir öğünmek.

⁂

Her dört nalda görürüm Tunanın dalgasını,
Atilâ'nın oradan sıyırıp palasını,
Dünyayı çok taze bir devrime sokmasını,
İnkilap perileri ona vermişti çelenk.

Kerim Yund

Gözler

Göreyim, göklerden bir in de, seni.
İlâhe tanıdım her dinde seni,
Gecenin belirsiz sihrinde seni
Bir teselli gibi arar gözlerim.

Bütün istiraplar an olur gider,
Ruhlar dirilir de can olur gider
Gün gelir bir batı tan olur gider,
Doyulmaz seyrini sarar gözlerim.

Muhteşem yapın ki sedef tak gibi,
Işıktan çok ılık, Aydan ak gibi
Bir ince fil dişı, şık tarak gibi-
Zülfünün telini tarar gözlerim.

Necmettin Esin

-Sen-

Bir hayal gözlerimin aynasına çizilmiş
Uyusam ve uyansam hiç gitmiyor gitmiyor.
Senden gayri ne varsa zaman içimden silmiş.
Sensiz günler geçmiyor senziz günler bitmiyor.

Sen taze bir fidansın İlkbahar bahçesinde,
Dalların koku yüklü çiçekleri taşıyor.
Ben yücelmiş bir dağım bir ömrün gecesinde,
Başımda kara kışlar fırtınalar yaşıyor.

Sen benim haricimde hüdutsız bir boşluksun
Ve ben senin fezanda yaşayan bir dünyayım.
Gözlerimde uykusun başımda sarhoşluksun,
Ne çıkar uyanmayım ne çıkar ayılmayım..

E. Mahir Yalnız

Yaylâ Zeybeği

— Kerim Yund'a —

Granit kayadır, yukarda başı
Altmışken yirmibeş görünür yaşı
Vatanın direği Yaylâ Zeybeği .

Yaylâ pınarından içer suyunu
Kıskanır ilâhlar bile huyunu
Zaferin meleği Yaylâ Zeybeği .

Kimseler bozamaz şen yuvasını
Muhakkak başarır her dâvâsını
Erkeğin erkeği Yaylâ Zeybeği

Felek yıksa bile gönül tahtını
Vatanı uğrunda bozmaz ahtını
Ok yapar küreği Yaylâ Zeybeği .

Tohumu anbardadır, sürü yamaçta
Fadime ocakda, bazlama saçta
Aşk dolu yüreği Yaylâ Zeybeği .

Aslan yelesidir sarğın, püskülün
Sendedir Tanrının, Türkün bülbülün
Toprağın dileği Yaylâ Zeybeği .

Çöktükçe.. Toprağı dövdükçe dizin
Suları köpürür tâ Akdenizin
Tanrının bileği Yaylâ Zeybeği .

Osman Attilâ

İnkilâp Tarihimizi Aydınlatan Bir Hatıra

Fazlullah Moral

« Şair ve emekli öğretmen Fazlullâh Moral Erzurum Kongresine Sivas ve Hafik mümessili olarak iştirak etmişlerdi. üstadın bu kıymetli mesailerine ait hatıralarını neşretmekle, inkilâp tarihimize ait kıymetli bir vesikayı nisyandan kurtarmış olacağımıza kaniiz.

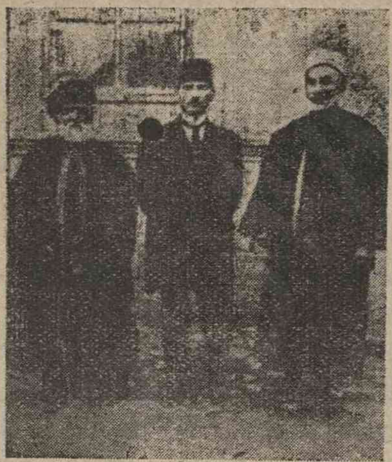
— 1 —

Bütün hazırlıkları ikmal edildikden sonra hareket sırası geliyor. Yol parası, temin edilip, Erzuruma kadar gereken masraf bedelleri de verildikden sonra intihap mazbataları yapılıp yola çıkıyorlar.

O zamanlar fennî vesait olmadığından ister istemez bir arabaya atlıyorlar. O gün akşam Hafik kazasına uğruyorlar. Fazlullah Moral oranın da mümessilleri bulunduklarından bir intihap mazbatası da oradan alıyorlar. Ve yene Erzuruma müteveccihen yola koyularak Zaraya hareket ediyorlar. Bu kazanın mümessili olan yüzbaşı mütekaidi Bay Recepte kendilerine katılır. Ve yollarda daha bir çok mümessillerde iltihak ederek epeyce çoğalıyorlar· Suşehri ve Refahiye yoliyle nihayet Erzincana ulaşıyorlar. Bu yolculuk o zamanlar haylı müşkildi. Zira memleketin hariçte olduğu kadar dahilde de aczi aşıkârdı. Kimse canından, malından emin değildi. Şehrin biraz dışına çıkanlar mutlak soyuna uğrarlardı. İşte böyle başıbozuk bir zamanda Sıvas'tan Erzuruma kadar gitmek haylı zordu. Bu yüzden bütün arkadaşları gibi, Fazlullah Moral da büyük bir eza duymakta, akibetlerinin neye müncer olacağını bir türlü kestirememektedir. Bilhassa Erzincan ve havalısinde Dersim eşkıyalarının dehşeti herkesi korkutmaktadır. Bunun için daima toplu ve kalabalık gitmeyi daha emniyetli buluyorlar. Çünkü arkadaşlarının bir çoğunda tabanca, silâh gibi müdafaa aletleri vardır. İcabında bunlardan toplu bir şekilde istifade mümkündür. Aksi takdirde o ıssız yolları korkusuz, heyecansız geçmeğe imkân yoktur.

Erzincanda oldukça kalabalıklaşan kongre azaları, oraya kadar olan arızasız seyahatlarıne derhal Erzuruma ve Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine bildiriyorlar. . .

1919 Mayısının son günlerinde bir sabah kafile halinde Erzuruma hareket ediyorlar. Ve Bu hareketlerinden de yine Erzurumu telle ha-

Ata, Hasbi kadı, Arap şeyh

Sıvas kongresi azaları

berdar ediyorlar. Bir kaç gün sonra ve heziranın ilk günlerinde Erzuruma „ 2 - 3 „ saat mesafede bulunan ılıcaya geliyorlar. Orada kendilerini Mustafa Kemal Paşa ile, Bahriye Nazırı ve Hamidiye kravözörü kumandanı Rauf Bey karşılayorlar. Ve bunlara : „Hoş geldiniz arkadaşlar ! „diyorlar.

Bir müddet görüşüp istirahattan sonra, hep beraber Erzuruma hareketle biraz sonra şehre giriyorlar. Şehrin dışında mümessilleri, karşılıyan bir polis le bir jandarma doğru Aramyan denilen ve Erzurum Müdafaayı Milliye heyeti tarafından hazırlanan mektebe götürüyor. Bu sırada şark vilayetlerinden mütemadiyen mümessiller gelmekte ve Trabzon, Sıvas, Erzurum, Van, Bitlis, Diyarbakır. Elazık vilayetlerinden gelen mümessillerin sayısı „ 60 „ şa çıkmaktadır. Yerlerinin uzaklığından, vesaiti imkânsızlığından mümessil gönderemiyen bir çok vilâyetler de, Erzurumda bulunan hemşerilerine intihap mazbatası veya telgraf çekmek suretiyle birer mümessil edinmişlerdi . . .

Erzurum ve havalisinin halke o sırada en çok Kâzım Karabekir Paşadan bahsediyor, ona büyük bir sevgi taşıyorlardı. Bunada yegâne amil, Erzurum ve havalisini Ermenilerden güzelce temizlemiş bulanmasıydı..

Bu bakımdan cidden Kâzım Karabekir Paşanın hizmeti büyüktür. Zira bu millet ve bu memleket ermenilerin muhtelif tarihlerdeki manasız kıyamlarından pek büyük zararlara uğramıştır. Memleketin sanat. ticaret işlerini temamen ellerinde bulunduran bu insanlar, istiklâline de el uzatmaya kalkmışlar, varlı vakıtsız Hükûmeti hareketleriyle meşgul etmişlerdir. Bu itibarla Erzurumluların Kâzım Kara Bekir Paşaya gösterdikleri hürmet çok yerinde bir kadirşinaslığın ifadesidir .

Ve bunu fazlullah Moralın şu cümlesinden de güzelce anlıyoruz :

« Kâzım Kara Bekir Paşa, Erzurumu bir kitayi Hicaziye'ye benzetmişti; büyük, küçük bir baba gibi hürmet ediyordu. »

YAZAN Vehbi Cem Aşkun	# Sıvas Folkloru	Dil, Tarih, Edebiyat Komitesi Tetkiklerinden

— Başı geçen sayılarda —

Çıkardığı iğneyi eline batıracağı zaman derhal açar. Avcundaki parayı alan kadın tek eline tastaki kınayı yakar. Ve üzerinide bir kırapla sarar. Kına tası bütün oda halkına tutulmak suretiyle epeyce bahşış toplanır. Aynı halı çalgıcılarda yapar. Bir müddet saz çalındıktan sonra (tef) tutulur, herkes çalgıcının bahşışını verir.) İşte kına yakan kadın da bu şekilde bahşış alarak odadan çıkar.

Müsafirlerin bir kısmı çekildikten sonra, kadın gelir. Bu bir nevi köçektir. Fakat dostu vardır. Düğün sahibine ikram için gelen bu kadınlar oturak havaları çalınır lamba başlarında oynarlar. Çok eğlenceli olan bu hal çokta tehlikelidir. Zira efeler arasında gürültü eksik olmaz. Kadının dostu kıskançlık yüzünden kavga çıkarır, avizeye tabanca sıkılır, ortalık alt üst olur. Ve ekseri cinayetle neticelenir. Burada en büyük rol düğün sahibinindir. O güzel idare ederse hiç bir gürültiye sebebiyet verilmeden eğlenilir.

Netice itibarile kına gecesi, günü sabaha kadar eğlence devam eder. Oyun havaları, türküler, Urfa ve Harput ağızları, Erzurum mayaları okunur. Muhtelif eğlenceler tertip edilir. Sonra fazla zenginlerin düğününde kapıda davul, zurna çalınır. Halaylar çekilir, pehlivanlar güreşir .

Düğünlerde bir âdet daha vardır : Ekseri kimseler bir taşla iki kuş urmuş olmak için, çocuklarını da düğünlerde sünnet ettirirler. Çünkü ileride izah edeceğimiz bu meselede mühimdir. Ve haylı masrafa mal olur.

GELİN GÖTÜRME :

Gelin perşembe günü sabahlayın götürülür. Kız erkenden kalkar. Gelinnik elbisesini giyer. Bir az sonra oğlan evinden gelinciler gelirler. Bir oda dolduracak kadar kalabalık olan gelinciler, kahvelerini içerlerken içerde de kadınlar gelini hazırlarlar. Ve tahtaravan kapuya yanaşır. Merasimle gelin tahtıravana bindirilir. Bu yürüyen tahtıravan üzeri kırmızı bir bezle örtülü ödrt köşe bir arabadır. Ve bir tahta çok benzer. Dört tarafını örten kısımlar tıpkı eski evlerin pencerelerine konulan tahta kafesleri andırmaktadır. Dört köşesine dört kadın ve ortaya da gelin oturur. Bunu önden bir hayvan, arkadan bir hayvan olmak üzre iki at taşımaktadır. Tekerlekleri yoktur. Müvazeneyi yan taraflara dayanan erkekler ve birde tahtıravanın içindeki oturanların alacağı vaziyet temin eder. Hayvanların üzerleri süslü ve muhtelif yerlerinde de çanları vardır. Gi-

dergen büyük bir gürültü çıkarır. Ve herkes sesinden gelin götürüldüğünü anlamakta güçlük çekmez.

Eerkek gelinciler nışanda olduğu gibi kız evinden ellerine geçen eşyayı çalarlar. Onun için evelcede arzettiğim veçhile kız evinin çek tedbirli bulunması şarttır. Bu münasebetle yine bir küçük hatıramı anlatayım: Vaktiyle bir akrabama kız getirmeğe gitmiştik. Oğlan evinden kız almıya gedenlere (gelinci) denir. İşte bende böyle gelinciler arasındaydım, Düa yapan hoca, oturduğu postu, cübbesinin altına saklamış, herkes içtiği fincanları tabaklarile ceblerine koymuş, bir gözüaşık da ahırdan kız babasının kuzusunu aşırmıştı. Bunlar hep kız evinin şaşkınlığından faydalanarak yapılan lâtifelerdir. Ve cümlesi oğlan evine teslim edilir. Bittabi orası da kız evine iade eder.

Daha evvelleri tahtıravan da yokmuş. Gelin yaya gidermiş. Elbisesi üçetekli sevayiden bir entari, ayakkabısı da sarı renkli ve boğazi bir mesle kundura imiş. Sonradan tahtıravan icab edilmiş, bu günde yaylı, faytun, otomobille götürülüyor. Gelinin tahtıravanla gitdiği zamanlarda gelincilerde öküz arabaları ile gidermiş. Gelincilerin en büyük elameti farıkası, atların boynuna renkli çevreler asmaktır . . .

KOLTUK:

Bu da enteresan bir adettir. Çok eskiden böyle bir şey yokmuş. Kız oğlan evine perşembe günü varınca, oradaki kadınlar etrafına toplanup ayakta kızı öğmiye başlarlarmış. Söyledikleri öğme şudur :

Güveği bahçede gezer
Sarığına güller dizer
Güveği gelinden güzel
Gelinim sen sefa geldin .

Giydiğin atlas
İğneler batmaz
Ağamsız yatmaz
Gelinim sen sefa geldin .

Giydiğin allar
Allaha yalvar
Sen de bir hal var
Gelinim sen sefa geldin .

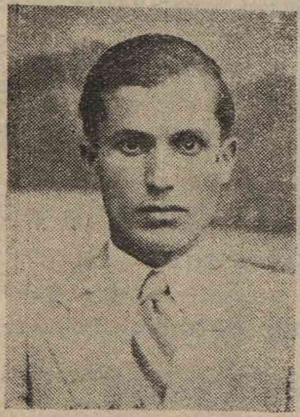
Cümhuriyet devrine kadar evlenenlerin hayat arkadaşları, kader kısmet çekme gibi şanslarına göre rastlardı .

BİZİM Antolojimiz No: 2	*Anadolu Yazıcılarını* TANIYALIM	YAZAN *Osman ATTİLÂ*

Feyzi kutlu Kalkancı

Hayatı :

Eski bir muallim ailesine mensup olan Feyzi Kutlu Kalka cı 1912 de Burdurda doğmuştur.

Feyzi Kutlu Kalkancı

İzmir Muallim Mektebini bitirdikten sonra 7 yıl ilk mektep mulallimliği yapan Feyzi Kutlu 937 - 38 senesinde Gazi Terbiye enstitüsünden mezun olmuştur.

Halen Sıvas orta okulunda Türkçe muallimidir.

Matbuata girişi :

İlk yayazısı İzmirde (Anadolu) gazetesinde çıkan Feyzi Kutlu 3 - 4 sene aynı azete de çalışmıştır. (İçtimaî Dertlerimiz) sütunu ile (Edebiyat) sayfasını idare etmiştir .

(İçtihat, Muhit, Ülkü ve gençlik) te bir çok şiirler neşretmiştir. Bu gün de Vehbi Cemle birlikte (4 Eylûl) u ve (Kızılırmağı) çıkarmaktadırlar. Muntazaman başmakale ve fıkralar yazmaktadır.

Eserleri :

Bu güne kadar bir çok şiirler neşreden Feyzi Kutlunun matbu bir şiir kitabı yoktur.

Yalnız 1940 da (Timurhan) adlı 2 perde ve 3 tabloluk manzum tarihî bir piyes neşretmiştir.

(Atatürk) ve (Akşam şarkıları) isimli iki şiir kitabı hazırlamıştır; yakında çıkaracaktır.

Şahsiyeti :

Feyzi Kutlu mütevazi ve gösterişi sevmiyen şairlerimizden biridir. Fakat, o şairliği kadar kuvvetli bir muharrirdir. (Kızılırmak) taki baş makale ve fıkraları buna delildir.

Garamî duyğular bilhassa tarihî ve ınkılâp mevzularında muvaffak oluyor. Tabiat ve realiteden aldığı hisle, heyecanla yazdığı şiirler çok güzeldir. İşte son yazdığı (Zelzele) şiirini okuyalım :

ZELZELE

GECE :

Bir derin kuyuda canlandı hüzün
Gümüş ışıklı ay bembeyaz yere

Darılmış bakıyor yabancı küskün
Gölgeler uzandı mavi göklere .

GÛNDÜZ :

Sarsıntı, heyecan korku ve acı
Kalplerin içinde tutuşan bir kor
Mustarip dünyaya güneş yabancı :
Durmadan felâket ölüm yağıyor.

Feyzi kutluyu anlamak için şiirlerini okumadan evvel onun san'at talâkkisini gözden geçirelim. Bana verdiği mülâkatta ezcümle diyorki :

San'at Telâkkim :

Hakikî edebiyat klasik bir temel üzerine sanatkârın kendi damğasını vurmak suretile meydana getirdiği eserlerden meydana gelen edebiyattır. Bizim klasik edebiyatımız halk edebiyatıdır. Bunun iki büyük üstadı Yunüs ve Emrah'tır. Bu temel üzerine oturmuyan bir edebiyat dünü ingâr eden, ananelerden sıyrılan edebiyattır ki şimdiye kadar hep böyle olmuştur. Bu tamamiyle bir bucalayış, tecrübe ömrün kâfi gelmeyişi ve kısa bir zamandan sonra yıkılışı ifade eder. Ancak klasik edebiyatlar ebedi olabilir ve milletlerin asıl hüviyetleri bu edebiyatlarda saklıdir. klasiğe dönüş rönesansı ifade eder. Bu dönüş üsluba, forma ve ideolajiye ait bir dönüs değildir. Klasik edebiyat bir kaidedir. Millî edebiyat bunun üstünde yükselmek suretile ebedî olabilir, bu itibarla bu dönüşte taklidî bir mahiyet yoktur .

Kökünü tabiattan ve realiteden almıyan his ve heyecan ve bunun ifade vasıtaları şişirilmiş bir baloncuktan farksızdır. Tabiat ve realite de muayyeniyet ve disiplin hakimdir. Sanatkâr ruhunda bunun heyecanını duymalı inkâr edilişın acısı içinde kıvranmalıdır. Evvelden kendine doğru getmiyen sanatkâr şahsiliği bulamaz. Bu tekamül yolu üzerinde baş döndürücü bir süratle ilerliyen şekspir ve gite bunun için en büyük iki klasik şairdir.

Başının içine bakan değil, tabiata gözlerini çeviren ancak hakikî sanatkârdır .

Sanat eseri tabiatın sanatkâr tarafından şahsi yaratılışıdır. Bu itibarla mükemmel olan eser klasik olan eserdir. -

Sanat, sanat içinmi ? cemiyet içinmi olmalı ? meselesi birbirlerinden farklı şeyler değildir. Bundan istifade muvzubahis ise, sanat hasbidir.

Şimdiye kadar daha insanî his ve hayalleri hakim olmasını istediğimiz edebiyatımız henüz başlanğıç noktasındadır.

Garp büyüklerile

Yurdumuzda yetişen sanatkârları birbirlerinden esaslı noktalarla ayıran farklar onların doğuşta ramantık oldukları halde inkişaf ederek klasizme yükselebilmeleri bizimkilerin işe temamen romantik kalmalarıdır. Sitilist Halit Ziya ' nın ve Falih Rıfkı Atay'ın büyüklükleri bu noktadan olduğu gibi, Ahmet Kutsi Tecer'in zamanımızın en büyük ve biricik sairi oluşu, dünya ölçüsünde bir edebiyata malik olması zamanı çoktan gelmiş olan milletimizin klâsik edebiyatını temel yaparak hakikî sanatın mümessili olmasındandır...

Okuduğumuz san'at telâkkisile hakkındaki düşüncelerimizi teyit için bir kaç şiirini okuyalım :

Bu gidişle parlak bir istikbal vadediyor. Bekleyelim :

Bir Bahar Akşamı

Bir bahar akşamı. . Koştu bulutlar
Karanlık gölgeler kapladı yeri . . .
Suların göğsünü üşüten rüzgâr ,
Yanan bülbüllere verdi gülleri . . .

Yükselen yorgun gök yerle dertleşti . . .
Bekledim geçersin diye bir zaman ;
Sesler dindi, renkler lâcivertleşti :
Uzak bir gölgenin kaştum ardından ! . .

Benim Göklerim

Gururu kalmamış... Ağır göklerin
Altında, herşeyin diz çökmüş dağlar ,
Kalbi çatlıyacak nerdeyse yerin
Ufuklar da donmuş, görünmez rüzgâr

İçimde, renk, ışık variken yoktur .
Bu yokluktan korkar, korkar titrerim .
İstediğim : yalnız sonsuz boşluktur;
Gözlerin orada benim göklerim . . .

Feyzi Kutlu Kalkancı da millî edebiyat şafağının parlak yıldızlarından biridir .

Inkılâp atmosferi içinde onun da sesini duyuyoruz :

Bizim Şarkımız

Her yiğit sapmaz oktur yurdumuz onun yayı ,
Ebediyen isteriz yerde güneş olmayı . . .

Dünler bu günden kara yarın bu günden aktır,
Dağlar aşan hız bizde geri kalmak yasaktır ,
Şafakta gülümsiyen güneşimiz parlaktır ;
Yolumuzun ülküsü (Ataya) ulaşmaktır.

Her yiğit sapmaz oktur yurdumuz onun yayı ,
Ebediyen isteriz yerde güneş olmayı,

Her birimiz gönülden Dumlupınara tapar ,
Bütün bir Türkiyenin kalbi burada çarpar.
Yıldırım hızımızdan devriliyor asırlar ;
İçimizde dünyanın baş eğdiği (Ata) var..

Her yiğit sapmaz oktur yurdumuz onun yayı ,
Ebediyen isteriz yerde Güneş olmayı.

26 Ağustos

Kızıl günün renginden pembe yanaklar yanmış ,
Bu günde önlerinde daha çok uzun yol var .
Ağır to ba ipinden omuzlar parçalanmış...

Dağınık saçlı kızlar ağlıyan birkaç anne
Hülyalı gözleriyle yollarda yürüyorlar .
Sıkılan yumrukları vura vura göğsüne ,

Yanarken mor tepeler kızıl lâle renginde ,
Silahı omuzunda gördüler bir neferi
Bitmez bir gün sonunda bir tepe eteğinde . .

Karanlıklar içinden duyuldu top sesleri
Demekki geldikleri kızgın bir harbin yeri ,
Burada ölecekler dönmiyecekler geri . . .

Anadolu yazıcıları

(Üçüncü Sayfadan Devam)

da göze çarpan bir dahili inkişaf yeni millî merkezlerin, yeni limanların doğmasına sebep oluyorsa bu ingişafla müteraşik olan fikrî hareketlerde Anadoluda yeni bir zümreyi, Anadolu yazıcılarını vücuda getirmektedir. Bu yazıcıların bir çoğu avukat, doktor, mühendis, hoca ve memur olarak yüksek tahsil görerek kasabaya giden münevverlerdir. Bu itibarla kalitenin kasabada yer tutması gitgide daha geniş bir sahada inkişaf imkânını bulmaktadır.

Diğer taraftan halkevlerinin bilhassa folklor üzerinde etüdleri bu gazete ve mecmuaları orijinalleştirmektedir. „ 4 Eylûl „ mecmuasının Anadolu yazıcılarını tanıtmak için tuttuğu yol gerçekten taktire lâyıktir.

Aşık Mesleki (Vakıt)

Koşma

Vefasız sevdiğim senin yüzünden
Keşti güzar etsem il beni kınar
Gece gündüz dolanırım sözünden
Terki diyar etsem il beni kınar.

Uzandığım dallar kırıldı geldi
Şu bahtı siyahım dürüldü geldi
Farıdı gönlümüz, yoruldu geldi
Duşmana car etsem il beni kınar.

Tufan oldu yağmaktadır karımız
Mecaziden söyünmüyor narımız
Geçip gitti yar demedi yarımız
Bir intizar etsem il beni kınar.

Yar dedikçe ona, döndürdü yönü
Yitirdim dert ile yarını, dünü
Çavmadı annıma bir akşam günü
Âhu efkâr etsem il beni kınar.

Bunca rakip (Meslekî) yi dilledi
Her meclisde adımızı belledi
Yaşım vardı elli beşi elledi
Bir haremkâr etsem il beni kınar.

Edebiyatımızda Eskilik ve yenilik

(Dördüncü Sayfadan devam)

soruyorum : Hangi Halkevinin azasısınız? ve kaç halkevi derğisinde çalıştınız?

Tekrar hitap ediyorum : Gençler, Anadoluya geliniz, size Emrahları, Sümmanileri, Celalîyi, Ruhsatiyi, Seyranîyi, Dertliyi, Karaca oğlanı, zihniyi, Minhaciyi Serdariyi tanıtalım. Onların ilham aldığı Türk köylerini ve Türk köylüsünü gösterelim. Göreceksiniz ki, her hangi bir yabancı milletin şiir telakkisi bunların yanında çok cılız ve değersizdir. İşte Tanzimattan beri yabancı milletlerin mukallitliği ebediyatımızı bu anarşi çıkmazına soktu. Her milletin edebiyatını yapan lisandır. Sizin taklit ettiğiniz şiir ceryanları bizim dilimize uymuyor. O halde uyanını yapalım. Nâzım Hikmet son Erzincan felâketi için yazdığı şiirde bu temayülü gösterdi. Bizim arkamızdan gelmeyi belki küçüklük sayarsınız, bari bu şiiri örnek edinerek doğru bir yola giriniz. Yoksa halı hazır şiirleriniz sıtma nöbeti geçiren bir hastanın sayıklamasından başka bir şey değildir.

Ey hücuma uğrayan üstatlar, sizde üzülmeyiniz. Olgun eserler vermeye muktedir olamıyanlar ne yapar? Meşhur olmak için zemzem kuyusunu kirletir. Bu çocuklarda bundan fazla bir şey yapmıyorlar...

4 Eylûl'un Yazıcıları

Ahmet Göze, Kerim Yund, Cenap muhittin Kozanoğlu, Eflâtun Cem Güney, Behram Altay, Kadircan Kaflı, Vehbi Cem Aşkun, Feyzi Kutlu Kalkancı, Ebet Mahir Yalnız, Rıza polat, Ferit Ragıb Tuncer, Osman Attilâ, Baha Dürder, İskender Haki Engin, İbrahim Rüştü Altıok, Halil Şükrü, Necip Erdem, Necmettin Esin, Fikri Gürsel, Coşkun Ertepinar, Ahmet Yılmaz, H. Rüştü Coşkun..

Sivas Halkevi

Dil, Tarih, Ed. Ko. Yayını

1 — Deliktaşlı Ruhsati : Kadri Özyalçın

2 — Deliktaşlı Ruhsati "ikinci kitap„ : K. Özyalçın K. Gürpınar

3 — Şarkışlalı Serdarî : K. Özyalçın, K. Gürpınar

4 — Deliktaşlı Minhacî : Kemal Gürpınar

SIVAS FOLKLORU

Yazan : Vehbi Cem Aşkun

Pek yakında çıkıyor

Halkevleri Dergileri

HALKEVİNİN ADI	DERGİNİN ADI	KAÇ GÜNDE BİR ÇIKTIĞI
Adana	Görüşler	AYLIK
Afyon	Taşpınar	«
Amasya	Yeşilırmak	«
Antalya	Türk Akdeniz	İki Aylık
Bafra	Altınyaprak	«
Balıkesir	Kaynak	Üç Aylık
Bursa	Uludağ	«
Burdur	Burdur	«
Artivin	Çoruh	İki Aylık
Denizli	İnanç	AYLIK
Diyarbakır	Karacadağ	«
Elazığ	Altan	«
Eminönü	Yeni Türk	«
«	Halk Bilgisi Haberleri	«
Gazi Antep	Taşpınar	«
Kayseri	Erciyes	«
Eskişehir	Halkevi	«
Giresun	Aksu	«
İsparta	Ün	«
İzmir	Fikirler	Onbeş günlük
Kars	Duğuş	AYLIK
Konya	Konya	«
Manisa	Gediz	«
Mersin	İçel	«
Merzifon	Taşan	«
Milâs	Yeni Milâs	«
Muğla	Muğla	«
Niğde	Akpınar	«
Niksar	Ülker	«
Trabzon	İnan	«
Samsun	19 Mayıs	«
Sinop	Dranaz	«
Sivas	Dörteylûl	«
Urla	Ocak	İki Aylık
Yozgat	Bozok	Onbeş günlük
Zonguldak	Karaelmas	Üç Aylık

SİVAS KÂMİL MATBAASI — 1940

MAHMUT ÇAK...OĞLU'DAN ALINDI
TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ